

mi olisi mennyt, mutta koska haluttiin mennä Berliiniin, Suomi säästyi”, Kivinen muotoili.

Vaikka Stalinin toimilla oli tässä historiallisessa kehityksessä merkittävä osuus, hänkin joutui toimimaan strategisen kokonaistilanteen ehdoilla ja huomioimaan vastarinnan lujjuuden. Suomalaiset luovivat vaikeissa tilanteissa

parhaansa mukaan, mutta edelleenkin voidaan kysyä, kannattiko mennä mukaan Barbarossa-suunnitelmaan vuonna 1940. Kivisen mukaan sotien jälkeen suomalainen politiikka on ollut taitavaa. ”Suomen historia on monenlaisten strategisten konstellatioiden tulosta”, Kivinen sanoi.

Johan Bäckman

Venäjän liikuntakulttuurin tila

Joukko venäläisiä ja suomalaisia asiantuntijoita kokoontui kahden päivän ajaksi pohtimaan liikuntahallinnon kysymyksiä. Joensuussa syyskuun 12. ja 13. päivänä pidetyn seminaarin järjestelyvastuun kantoivat Itä-Suomen Liikuntaopisto, Interreg III A Karjala -ohjelma sekä Pohjois-Karjalan liitto.

Venäläisen liikuntakulttuurin murrosvuosista ja niihin ajoittuneista valtionhallinnon toimista alusti Karjalan Tasavallan kansallisuuspolitiikan asiain valtionkomitean puheenjohtaja Jevgeni Šorohov. Aiemmin urheilu- ja liikunta-asioista vastaavana Karjalan Tasavallan ministerinä toiminut Šorovov olikin oikea henkilö asian tarkasteluun, sillä hän oli keskeisessä asemassa tasavallan vuonna 1994 voimaan astuneen liikuntalain valmistelutyössä. Kyseinen laki oli ensimmäinen koko nykyisen Venäjän alueella hyväksytty liikuntalaki.

Šorohov esitti, kuinka Neuvostoliiton sortumisen jälkeinen liikuntatoiminnan notkahdus pakotti kiireisiin toimiin tilanteen korjaamiseksi. Vuosille 1991-95 laaditun kehitysohjelman turvin pyrittiin säilyttämään liikuntalaa johtava valtionjärjestelmä sekä varmistamaan paikallisella ja tasavallan tasolla eri elinten yhteistyön sujuvuus. Vuosien 1996-2000 ohjelman painopiste siirtyi alueellisen urheilutoiminnan oikeudellisen perustan vahvistamiseen. Juuri tähän vaiheeseen liit-

tyä laaditun liikuntalain toimenpiteiden toteuttaminen. Lakia täydennettiin sittemmin yli 20 erilaisella asetuksella.

Hallinnollisilla toimenpiteillä on ollut suotuisia vaikutuksia Karjalan Tasavallan urheilutoiminnalle. Muun muassa urheilukouluissa opiskelevien määrä on lisääntynyt vuoden 1991 19 000 oppilaasta vuoden 2000 28 000 oppilaaseen. Urheilukoulujen valtiollista tukea on myös voitu kasvattaa, joten vakituisten virkojen ja valmentajien määrää on kasvanut. Myös urheilu- ja liikuntatapahtumia on järjestetty aiempaa enemmän.

Šorohov painotti alustuksessaan suomalaisten yhteistyökumppanien kanssa tehdyn yhteistyön merkitystä. Esimerkiksi 1990-luvun alun vaikeina vuosina Karjalan urheilujärjestöjen ja TUL:n itäisten piirien välisessä vaihdossa oli vuosikymmenen aikana 2 000 nuorta urheilijaa, valmentajaa ja urheilun asiantuntijaa. Tuleviksi haasteiksi Šorohov listasi oikeudellisen toiminnan parantamisen, lasten ja nuorten urheilun ja liikunnan kehittämisen, joukkoliikunnan ja matkailun kohentamisen sekä huippu-urheilun edellytysten parantamisen.

Karjalan Tasavallan Urheilun, liikunnan ja turismin valtionkomitean varapuheenjohtaja Semjon Tarasov esitti alustuksessaan, millainen rooli urheilujärjestöillä ja johtavilla hallintoelimillä on

tasavallan liikuntakulttuurissa. Myös Tarasov osoitti, kuinka liikuntatapahtumien ja urheilutilaisuuksien määrä on lisääntynyt 1990-luvun loppupuolelta alkaen. Erityisen tärkeänä hän piti kunnalliselinten aktiivista toimintaa. Ilman niiden myötävaikutusta on vaikea muuttaa eläväksi käytännöksi tavoitetta lasten ja nuorten terveestä elämäntyylistä. Liikunta- ja urheiluharastuksen lisäämiseksi rahaa olisi sijoitettava uusien liikunta- paikkojen rakentamiseen ja jo olemassa olevien peruskorjaukseen.

Paikallistason toimeliaisuudesta seminaarissa puhui Kostamusta esimerkkinä käyttäen Aleksandr Tserednitsenko. Hän kertoi, kuinka palkallisten urheilun ja työntekijöiden määrä on tipahtanut Neuvostoliiton aikojen 56 työntekijästä nykyiseen kolmeen. Taloudellisten voimavarojen niukkeneminen on pakottanut etsimään lisäpönttä vapaaehtoistoiminnoista. Itse Tserednitsenko toimiikin paikallisen nyrkkeilyseura ”Kamppailuhanskojen” puheenjohtajana. Urheilun ja liikunnan vapaaehtoisuudelle riittää tekemistä, sillä Kostamuksen 33 000 asukkaasta 50 %:a on alle 30-vuotiaita. Myös Tserednitsenko painotti urheilun ja liikunnan kansanterveydellisiä vaikutuksia.

Venäläisistä asiantuntijoista seminaarissa esitelmöivät lisäksi Sergei Malašov (Äänisen alueen urheilukomitean puheenjohtaja), Aleksandr Goihenber (Petroskoin Lasten ja nuorten urheilukoulu), Jevgeni Lukaš ja Juri Šlykov (Petroskoin Pedagoginen instituutti) sekä Vasili Filin (Karjalan Tasavallan urheilukomitea). Suomalaisalustajina seminaarissa esiintyivät Joensuun kaupunginjohtaja Juhani Meriläinen lisäksi Hannu Tolonen (opetusministeriö), Pekka Könni (Joensuun kaupungin liikuntatoimi), Esa Haapala (kansainvälinen ampumahiih-

tolitoin kilpailuvaliokunta), Reijo Ruokonen (Nuori Suomi ry.), Heikki Eerola (Joensuun Kataja), Seppo Pänkäläinen (Sanomalehti Keski-suomalainen) sekä Hannu Itkonen (Joensuun yliopiston Karjalan tutkimuslaitos).

Seminaarin päätöksen lausunut Itä-Suomen Liikuntaopiston rehtori Vesa Martikkala piti alustuksia ja käytyjä keskusteluja erittäin onnistuneina ja ymmärrystä lisäävinä. Vastaavanlaisia tilaisuuksia päätettiin järjestää jo

lähitulevaisuudessa. Erityisesti peräänkuulutettiin yhteiskuntatieteellistä liikunta- ja urheilututkimusta sekä mahdollisia yhteisiä projekteja. Tutkimuksen syventämiselle onkin olemassa edellytyksiä, sillä vielä kuluvan vuoden aikana Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisusarjassa ilmestyy Hannu Itkosen ja Pentti Straniuksen raportti Karjalan Tasavallan liikuntakulttuurin murroksesta ja nykytilasta.

Hannu Itkonen

Sosiaali- ja terveysalan pohjoisen ulottuvuuden foorumi Joensuussa

Joensuussa 16.-17. syyskuuta järjestetyssä kansainvälisessä sosiaali- ja terveysalan Pohjoisen ulottuvuuden foorumissa keskityttiin pohtimaan ratkaisumalleja Suomen lähialueita ja Venäjää koskeviin sosiaali- ja terveysalan ongelmiin. Kaksipäiväisen foorumi keräsi yhteen paitsi poliittisia päätöksentekijöitä myös merkittävän joukon sosiaali- ja terveysalan toimijoita sekä muita asiasta kiinnostuneita. Suomesta mukana olivat mm. pääministeri Paavo Lipponen ja peruspalveluministeri Eva Biaudet. Ulkomaisia vieraita olivat mm. Norjan pääministeri Kjell Magne Bondevik, terveys ja -kuluttajansuojaja-asioista vastaava komissaari David Byrne, Karjalan tasavallan talousministeri Vladimir Šljamin, sekä joukko alan asiantuntijoita. Kaksipäiväinen foorumi jakautui ohjelmansa puolesta kahteen osaan: aamupäivällä pidettyihin luentoihin ja iltapäivällä pidettyihin pyöreän pöydän tapaisiin. Näissä iltapäivän tapaisissa käsiteltiin kolmea erityisaluetta: kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia ja potentiaalia julkisessa terveydenhuollossa ja sosiaalisessa hyvinvoinnissa; HIV:n /AIDS -epidemian Pohjoiselle ulottuvuudelle asettamia haasteita; ja Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyötä sosiaali-

li- ja terveysalalla.

Erityiseksi huolenaiheeksi foorumissa nousi lähialueiden (Karjalan tasavalta, Pietarin alue, Viro, Kaliningrad) AIDS -tilanne. UNAIDS:in Euroopan ja Amerikan osaston johtajan Luiz Louresin esittelemiä lukuja voidaan kuvailla lähinnä tyrmistytäväiksi. Viimeisen viiden vuoden aikana HIV-tartuntojen määrä on kasvanut Venäjällä 1300 prosentilla, kun esimerkiksi Kaakkois-Aasiassa (joka oli toiseksi pahinta aluetta) kasvu samalla aikavälillä oli 160 prosenttia. HIV:n leviäminen Venäjällä on yhteydessä suonensisäisten huumeiden käyttöön. Kun suonensisäisten huumeiden käyttäjien keskuudessa vuonna 1996 rekisteröitiin 260 HIV-tartuntaa, oli luku vuonna 2000 jo 9612. Määrä nousi siis lähes 37-kertaiseksi. Vaikka tilanne Venäjällä ei vielä ole yhtä synkkä kuin Afrikan pahimmilla alueilla, kehityksen suunta ja vauhti ovat huolestuttavia. Luvut voivat olla terveydenhoitoalan toimijoille karua arkea, mutta alalla toimimattoman näkökulmasta ne ylittivät kaikki odotukset. Muina uhkakuvina esille nousivat muut tartuntataudit, runsas alkoholin käyttö sekä tupakointi.

On selvää, että yllä esitellyt ongelmat ovat vakavia, ja komis-

saari Byrne korostikin ”me” ja ”he” ajattelun vanhakantaisuutta sekä painotti, että terveysongelmien ratkaiseminen on rajatonta toimintaa. On kuitenkin ilmeistä, etteivät terveydenhuollon ammattilaiset yksin pysty ratkaisemaan näitä ongelmia, vaan työhön tarvitaan mukaa myös muita tahoja. Tässä työssä valtioiden rajat ylittävällä yhteistyöllä on merkittävä rooli. Karjalan tasavallan talousministeri Valeri Šljamin nosti omassa puheessaan esille Suomen ja Venäjän elintäsokeuilun ja painotti, että köyhien ja rikkaiden välisen elintäsokeuilun tasoittaminen vaatii myös muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon keinoja. Tärkeimpänä keinona hän näki raja-alueiden välisen taloudellisen yhteistyön.

Vaikka kyseessä oli sosiaali- ja terveysalan foorumi, nousivat myös muut Pohjoiseen ulottuvuuteen liittyvät teemat vahvasti esille. Yhtenä Pohjoisen ulottuvuuden keskeisimpänä tehtävänä nähtiin jäljellä olevien esteiden voittaminen sekä se, ettei uusia, alueita jakavia linjoja syntyisi Pohjois-Euroopassa eikä muuallakaan koko maanosassa. Lisäksi korostettiin sitä, että Euroopan unionin laajentumisen myötä Pohjoisen ulottuvuuden merkitys lisääntyy entisestään. Laajentumisen myötä Virosta, Latviasta, Liettuasta ja Puolasta on tulossa Euroopan unionin jäsenmaita. Nämä maat, jotka jo nyt ovat osa Pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, olisivat jäsenyytensä myötä yhä tiiviimmin mukana sen toteuttamisessa. Yhtenä laajentuvan Euroopan unionin suurimmista haasteista voidaankin pitää uusien jäsenmaiden integroimista yhdenvertaiseksi osaksi unionia sekä uusien itäisten raja-alueiden mukanaan tuomia haasteita. Uuden ns. pehmeän turvallisuuden (soft security) ongelmat ovat nousemasa ehkä Euroopan unionin raja-alueiden suurimmiksi haasteiksi.